

Provincie Limburg
College van Gedeputeerde Staten
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Cc Provinciale Staten

Datum	26 Februari 2024
Referentienummer	20240214/003
Onderwerp	Ontwikkelingen Californië BV

Geacht college,

Sinds eind 2022 tot heden zijn in de media een reeks berichten verschenen over ontwikkelingen bij Californië BV. Bij zowel de betrokken gemeenten als provincie zijn zorgen geuit over deze ontwikkelingen en verschillende stappen overwogen en deels ook al in gang gezet. De provincie Limburg is via het Limburgs Ontwikkelfonds (LIOF) en het Ontwikkelbedrijf Greenport deelnemer in Californië BV. Op verschillende momenten heeft uw college van Gedeputeerde Staten (GS) informatie verstrekt over de ontwikkelingen bij Californië BV, waaronder aan Provinciale Staten (PS). Leden en fracties van PS hebben zelf ook om informatie gevraagd.

Voor de rekenkamer raakt de casus Californië BV aan het thema integriteit en goed bestuur, waarover ze begin 2023 een rapport uitbracht. Dit naar aanleiding van een in 2022 uitgevoerde meta-evaluatie. De casus Californië BV raakt ook aan sturing op investeringen van de provincie in private organisaties op afstand, waarover de rekenkamer binnenkort een onderzoeksrapport uitbrengt. In het verlengde van deze onderzoeken en de wens om bij te dragen aan 'gezagwaardig' provinciaal bestuur, voelt de rekenkamer zich geroepen in deze brief een aantal belangrijke principes opnieuw onder de aandacht te brengen. Het gaat om principes genoemd in de meta-evaluatie. In de bestuurlijke reactie heeft GS het belang van blijvende aandacht voor deze principes onderschreven.

Aandachtpunten uit de meta-evaluatie

Op grond van de uitgevoerde meta-evaluatie kwam de rekenkamer begin 2023 met een vijftal aandachtpunten voor integriteit en goed bestuur in Limburg, die zijn toegelicht in het bestuurlijk rapport¹:

1. Geef aandacht aan beginselen naast regels.
2. Versterk tegenwicht en tegenspraak.
3. Verbeter transparantie en verantwoording.

¹ Zie https://zuidelijkerekenkamer.nl/app/uploads/2023/05/20230120_BR_Meta-evaluatie_Li_definitief.pdf

4. Houdt integriteit en goed bestuur op de agenda.
5. Stel een eenduidig protocol vast voor integriteitsonderzoek.

Aandacht voor beginselen naast regels is van belang omdat wat juridisch verstandig of 'handig' kan zijn, moreel/ethisch nog niet altijd het juiste is om te doen. Tegenwicht en tegenspraak zijn van belang om weloverwogen besluiten te nemen en eenzijdigheid en blinde vlekken te voorkomen. Transparantie en verantwoording zijn van belang om vertrouwen te wekken bij PS en de buitenwereld. Het op de agenda houden van integriteit en goed bestuur is nodig om gestaag en koersvast te bouwen aan gezagwaardig bestuur en bij nieuwe incidenten een helder handelingsperspectief te hebben. Een eenduidig onderzoeksprotocol helpt om de inbreng van verschillende expertises, perspectieven en belangen te borgen en keuzen voor onderzoek niet steeds situationeel te hoeven bepalen en opstellen.

Casus Californië BV en gezagwaardig bestuur

Zoals eerder genoemd, ziet de rekenkamer dat de provincie Limburg de lessen van de meta-evaluatie ter harte wil nemen en onder andere heeft vertaald in concrete vervolgacties als een 'werkplan bestuurscultuur'. Een bijzondere casus als Californië BV biedt de gelegenheid te reflecteren op de werking van de belangrijkste principes voor integriteit en goed bestuur in de praktijk.

De rekenkamer is zich ervan bewust dat de provincie in de casus Californië BV 'op afstand' staat, in de zin dat het niet zozeer de integriteit en het goed bestuur van bestuurders of medewerkers van de provincie zelf betreft, maar een private organisatie waarin de provincie via andere deelnemingen een aandeel heeft. Omdat het ondanks de afstand echter nog steeds gaat om de besteding van provinciaal geld en de ontwikkelingen de reputatie van de provincie raken, acht de rekenkamer eenzelfde aandacht voor integriteit en goed bestuur bij de betrokken verbonden partij legitiem en nodig. Afgezet tegen de eerdergenoemde aandachtspunten uit de meta-evaluatie meent de rekenkamer dat het provinciebestuur de volgende vragen aan de orde zou moeten willen stellen.

Tabel 1 Casus Californië en meta-evaluatie ZRK

Aandachtspunt meta-evaluatie ZRK	Casus Californië	Relevante passages uit meta-evaluatie ZRK
Aandacht voor beginselen naast regels	<ul style="list-style-type: none">• In hoeverre is er gelegenheid geweest en gecreëerd om binnen GS/de provincie te spreken over/reflecteren op de morele beginselen die in het geding zijn in de casus Californië BV?• In hoeverre zijn daarbij andere expertises/disciplines betrokken geweest dan alleen de juridische?	<ul style="list-style-type: none">• "Reflecteer met regelmaat en bij bijzondere casuïstiek niet alleen op het naleven van regels, maar ook op wat 'het goede' is/was om te doen uit het oogpunt van gezagwaardig bestuur" (p.3).• "In de recent in Limburg uitgevoerde onderzoeken naar integriteit krijgt de juridische benadering meer

		aandacht dan de moreel-ethische benadering" (p.5)
Tegenwicht en tegenspraak	<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer was de provincie zelf op de hoogte van de naar buiten gekomen risico's rond Californië BV? • Hoe is het risicomanagement t.a.v. Californië BV vormgegeven en hoe heeft dit in praktijk gewerkt? • In hoeverre heeft de provincie zelf goed zicht gehad/proberen te krijgen op het functioneren van de Raad van Commissarissen van Californië BV? • Welke interne onderzoeken heeft de provincie uitgevoerd, voorafgaand aan berichtgeving over Californië BV in de media? • Hoe kijkt het college van GS naar de rol van de media in het onder de aandacht brengen van deze casus? 	<ul style="list-style-type: none"> • "Versterk tegenspraak en tegenwicht. Intern door alertheid op een bestuurlijk klimaat dat tegenspraak waardeert, een gericht personeelsbeleid en een versterking van concerncontrol". (p.3) • "Betrek de bestuurlijke en maatschappelijke omgeving bij het zorgen voor voldoende checks and balances en bij signaleren van 'weak signals'. Benut hiervoor de andere organisaties binnen het openbaar bestuur en erken en waardeer de noodzakelijke rol van de media in het bieden van tegenwicht en tegenspraak." (p.13)
Meer transparantie en verantwoording	<ul style="list-style-type: none"> • In hoeverre heeft de provincie het eigen handelen rond Californië BV goed vastgelegd, zowel het ambtelijk handelen (kennisvergaring, advisering) als bestuurlijk handelen? • Welke kennis heeft de provincie intern ambtelijk en bestuurlijk gedeeld met PS en het publiek over de ontwikkelingen bij Californië BV en op welk moment? • Hoe heeft de provincie bevorderd dat bij het extern onderzoek naar en in opdracht van Californië BV transparantie en publieke verantwoording waren gewaarborgd? • Welke rol ziet de provincie voor zichzelf dat bij partijen op afstand zaken als goede archivering op orde zijn? 	<ul style="list-style-type: none"> • "Versterk actieve informatieverstrekking vooraf en verbeter informatiebeheer en transparante verantwoording achteraf bij gevoelige besluitvorming. Meer open communicatie over bestuurlijk handelen naar buiten toe kan het vertrouwen bij burgers in de provincie bevorderen" (p.4) • "Transparantie en verantwoording, inclusief bijbehorende communicatie, kunnen bijdragen aan een meer positieve beeldvorming over het handelen van de provincie. (p.14) • "Een goede informatiehuishouding is een belangrijke randvoorwaarde voor transparantie en verantwoording." (p.14)
Bestuurlijke sensitiviteit en voorbeeldgedrag	<ul style="list-style-type: none"> • Welke verantwoordelijkheid ziet de provincie voor zichzelf t.a.v. partijen waarin zij direct of indirect deelneemt als het gaat om het in acht nemen van de integriteitsnormen van de provincie? 	<ul style="list-style-type: none"> • "Zet de voorbeeldrol van de CdK, GS en het directieteam voort in de nieuwe bestuursperiode, startend bij de formatie van het nieuwe college en de implementatie van het

	<ul style="list-style-type: none">• In hoeverre heeft de provincie onderzoek naar het eigen handelen in de casus Californië BV overwogen?• In hoeverre is binnen GS besproken hoe de casus Californië BV het college en individuele Gedeputeerden raakt of kan raken?	werkplan Bestuurscultuur 2023 – 2027.” (p.19)
Het doen van integriteitsonderzoek	<ul style="list-style-type: none">• Welke afwegingen over procedure, onderzoeksvragen, methoden, opdrachtgeverschap zijn gemaakt bij de onderzoeken die de provincie zelf heeft gedaan en wie zijn daarbij betrokken geweest?• Welke soortgelijke afwegingen heeft de provincie gemaakt bij de inbreng in/sturing op extern onderzoek en wie zijn daarbij betrokken geweest?• Overweegt de provincie nog eigen onderzoek op onderdelen die niet aan bod zijn gekomen in eerder eigen of extern onderzoek?• Wat verwacht de provincie van onderzoek door het Openbaar Ministerie (OM) en welke informatie is het OM ter beschikking gesteld?	<ul style="list-style-type: none">• “Stel een eenduidig protocol vast voor alle vormen van integriteitsonderzoek, waarin zowel proceseisen als inhoudelijke eisen aandacht krijgen.” (p.4)• “De aanpak van de integriteitsonderzoeken in de provincie Limburg in de afgelopen twee jaar heeft veel verschillen gekend in betrokken personen, gevolgde procedure, methodische verantwoording en wijze van presentatie. Dit is volgens de rekenkamer maar beperkt het gevolg van bewuste afweging geweest.” (p.20)• “Stel een eenduidig kader vast voor het doen van integriteitsonderzoek, waarin zowel proceseisen (oog voor alle belangen) als inhoudelijke eisen (feitelijkheid en bestuurlijke duiding) aandacht krijgen. (p.21)

De rekenkamer geeft bovenstaande vragen en aandachtspunten in overweging aan GS en hopen dat deze handvatten bieden bij het gesprek binnen GS en met PS over het provinciale handelen in de casus Californië BV. Het bestuur van de rekenkamer is graag beschikbaar voor een gesprek over deze brief. Uit het oogpunt van transparantie stuurt de rekenkamer een kopie van de brief naar Provinciale Staten en zal deze worden geplaatst op de website van de rekenkamer.

Hoogachtend,

Voorzitter
Prof. dr. M.J.M.(Marc) Vermeulen

Directeur-secretaris
Dr. N.A.C. (Ard) Schilder

